

FOAIA DIECESANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

APARE DUMINECA

<p>Prețul abonamentului:</p> <p>Pentru Austro-Ungaria pe an . . 10 coroane</p> <p>„ „ „ pe 1/2 an. 5 „</p> <p>„ România și străinătate pe an 14 franci</p> <p>„ „ „ „ pe 1/2 an 7 „</p>	<p>Prețul inserțiunilor:</p> <p>Pentru publicațiuni oficiale, concurse, edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 6 cor., până la 200 de cuvinte 8 cor. de aci în sus 10 coroane</p>	<p>Correspondențele se adresează redacțiunii „FOAIA DIECESANĂ“ iară banii de prenumerațiune și inserțiuni al</p> <p>ADMINISTRAȚIA</p> <p>Librăriei și Tipografiei diec. în Caransebeș</p>
---	---	---

Cuvântare panegirică

Întru memoria fericitului arhiepiscop și metropolit Andreiu Baron de Șaguna, compusă pentru aniversarea a 25-a dela moartea lui, de asesorul consistoriului arhidieceșan și al celui metropolitan, protoereu Zaharia Boiu.

„Poruncă noauă dau voaue, ca să vă iubiți unul pe altul; precum eu v'am iubit pre voi, așa și voi să vă iubiți unul pe altul“.

Ioan 13, 34.

Iubiților Creștini!

Urmând glasului iubiților noștri părinți și mai mari bisericesci, ne-am adunat astăzi aici întru această sântă Casă dumneze-ască, ca cu toții împreună să înălțăm la ceriu rugăciuni pentru fericita odihnă a unui preaiubit, bun arhipăstoriu al bisericei noastre, căci astăzi iubiților, să împlinesc douăzeci și cinci de ani, de când Dumnezeu a chemat din mijlocul turmei cuvântătoare pe păstoriu ei, pe credinciosul și mult iubitul nostru *Arhiepiscop și Metropolit Andreiu*; și precum poporul nostru credincios din toate părțile n'a încetat a păstra cu pietate memoria acestui mare bărbat al bisericei, națiunii și patriei noastre, așa și mai marii de astăzi ai bisericei, în cugete și simțiri una cu poporul lor, au ordinar, ca ziua de astăzi toată metropolia noastră să o serbeze cu părăstase, cântări și rugăciuni pentru sufletul acelu mare bărbat, care ne-a fost trimis dela Dumnez-u spre deșteptarea și renașterea noastră bisericească.

Cine a fost metropolitul *Andreiu*, nu e de lipsă, iubiților, să vă spunem noi, preoții bisericei, pentru-că toți, chiar și necărturarii, cunosc numele lui din scrierile lui, din fundațiunile lui, din faptele și meritele lui, cari pe veacuri înainte îi asigură un loc de onoare între cei mai mari bin-făcători ai bisericei noastre, ai poporului nostru.

Dar ca memoria metropolitului *Andreiu*, să se renoiască astăzi în mintea și inima celor bătrâni, și cunoștința lui să între mai bine în mintea și

inima celor tineri, Vă rog, creștini iubiți, să ascultați la această însemnată zi fie numai pe scurt istoria vieții marelui bărbat, pentru care am să-vêrșit aceste sante rugăciuni.

Metropolitul *Andreiu* s'a născut la 20 Decembrie 1808, în orașul Mișcolț, din părinții Naum și Anastasia Șaguna, și a primit din botez numele Anastasiu. Aceștia erau dintr'o familie macedo-română, carea împreună cu multe altele se refugiase de persecuțiunile turcesci în Ungaria. După moartea timpurie a tatălui său, tinêrul Anastasiu împreună cu maică-sa se stramută la Pesta, la unchiul său Grabovschi, neguțătoriu și proprietariu avut, care-i primii în casa sa și purtă grijă pentru educațiunea și învățatura lui. Terminând acolo studiile juridice și arătând aplicare spre statul preoțesc, un amic al unchiului său, episcopul Manuiloviciu, îl duse cu sine la Vêrșet, unde sub îngrijirea și patronatul acestui episcop studiă teologia. După aceea trecu la Carloviț, unde distinsul metropolit Stefan Strati-miroviciu îl numi profesor de t-ologie și secretariu al său. Îmbrățișând tagma monahală și primind numele monahal *Andreiu*, urcă una după alta treptele de singel, protosingel și arhimandrit mai întâiu al mănăstirei Hopova, apoi al mănăstirei Covil, peste Dunăre dela Carloviț. Administrând toate aceste oficii în mod laudabil, metropolitul îl iubia ca pe un fiu al său, și tinêrul candidat la trepte mai înalte foarte mult învăță dela densus, atât în cele rituale bisericesci, cât și în cele administrative și judițiale, și peste tot în cele sociale și culturale, și îl și avu în cea mai mare cinstire până la moarte.

Într'aceea urmă la 1845 moartea episcopului nostru din Transilvania, Vasilie, și arhimandritul *Andreiu*, acum d. 37 ani, fu trimis vicariu general în Transilvania, și luă cărma eparhiei transilvane, carea la 1847 îl și alese între cei trei candidați ai săi la demnitatea episcopoească, și apoi și urmă în curênd prea înalta lui întărire, și în fine hirotonire de episcop.

De aici încolo se începe activitatea cea mare și mult mănoasă a distinsului bărbat, carele era înzestrat dela Dumnezeu cu multe daruri trupesci și sufletești, și părea că crește împreună cu treptele ierarhice, ce urca.

Dar se n' o vestim aceasta noi preoții bisericești, ca se nu părem preocupați, ci se lăsăm se vorbeamă însăși faptele, iar noi, ca cronicarii cei de demult, se ne mărginim, a înșira numai faptele acestea, una după alta, șir de șir.

Episcopul *Andrei* ocupase scaunul în ajunul anilor sgomotoși 1848 și 1849; dar inteligența lui superioară, credința lui cea neclătită către patrie și tron, înțelepciunea lui practică, sciură înblânzi și domoli patimile omenesci într'atâta, încât adunarea cea mare a poporului român dela Blaj, care pe lângă un mic pas greșit prea ușor putea se producă o catastrofă, deveni o zi de sărbătoare națională, și cele aproape 40 mii de suflete, ce se adunaseră acolo, în frunte cu doi arhiepiscopi, stătură aproape trei zile, ca în biserică sub sânta liturgie, treji, cumpătați, neobosiți, ascultând de conducătorii lor.

Dela Blaj noul episcop se duse la Cluș, la guvernatoriul țerei spre depunerea jurământului de fidelitate, apoi venind la Sibiu, plecă la Pesta și Viena și dela Viena la Insbruck, unde se afla atunci împăratul *Ferdinand*, apoi se reîntoarse ca regalist la dieta din Pesta, și de aici, luând lucrurile un curs furtunos, se reîntoarse chiar cu pericolul vieții la Sibiu, și în Decembrie aceluiași an presidiă o noaună conferință națională, la carea participară până la 300 inteligenți români.

Într'aceea erupse cu toată furia fatalul resbel civil, și episcopul *Andrei* în iarna cea mai grea 1848/9, și iarăș cu pericolul vieții sale, se duse la Olmütz, la împăratul, și rămase acolo și în Viena până în toamna anului 1849, când apoi după înfrânarea resbelului și restaurarea păcii, se putu reîntoarce la reședința sa, adus ca în triumf de dulosul său popor credincios. Dar vai în ce stare reafli această sormană reședință! Ascultați însăși cuvintele lui, cu cari descrie această stare Sinodului eparhial dela 1850, cel dintâiu Sinod, ce se putu întruni după 150 de ani. „Casa clerului — zice — s'a prădat și s'a jefuit cu totul, și adecă nu numai chiliile mele, care cu multe cheltueli le-am fost înzestrat, ci încă și odoarele episcopesci, preoțesci și diaconesci, împreună cu capela episcopescă și cu cărțile dintr'ênsa, și toată biblioteca mea, peste 3000 cărți, s'au prădat iar actele oficioase parte s'au ars, parte s'au rupt și s'au nimicit întru atâta, încât nici un odor, nici o carte sau altă unealtă bisericească, nici o hârtie din arhiv n'a rămas“. Apoi adaugă, că între astfel de împrejurări episcopia noastră nu s'ar fi putut ținea nici un serviciu dumnezeesc, dacă nu s'ar fi îndurat comunele bisericesci din Brașov a-i veni în ajutoriu cu 4000

fl. în argint și arhimandritul *Neonei* dela mănăstirea Neamțului din Moldova cu cărțile trebuincioase. Și precum episcopia, așa au fost jefuite și o parte mare a bisericilor noastre, arzându-se, neciustindu-se, batjocurindu-se, ș. a. multe, care le trecem cu vederea, ca se nu turburăm liniștea sufletească a credincioșilor noștri întru această zi. Atâta în-ă m'am crezut datoriu a vă aminti, pentru ca din acești doi ani din cei 27 ai arhipăstoriei metropolitului *Andrei* se putem judeca ostenelele, suferințele și jertfele, ce de bună voie le-a adus marele bărbat de pie memorie pentru biserică și pentru poporul său.

Da se vedem acum ceva mai deaproape lucrările acestui memorabil Sinod, precum am amintit cel dintâi Sinod, ce se învrednici biserică noastră dreptcredincioasă răsăriteană transilvăună a-l putea sërba după 150 ani, adecă dela nefericita desbinare a unei părți din poporul român de către biserică mamă. În acest Sinod s'au luat concluse de mare însemnătate și anume: biserică a renoit mărturisirea credinței și a legăturii sale cu biserică răsăritului, a precizat corelațiunea între biserică și stat, a dat lumii o icoană credincioasă asupra stărei din trecut și din prezent a clerului și poporului său, a arătat pagubele cele mari, ce a avut în resbelul trecut și a cerut ajutoriu dela guvern întru rebonificarea acelora. Ba însuflețitul episcop se supuse de bunăvoie sarcinei, ca în acest timp, când plana asupra țării starea de asediu, cu asistență militară se călătorească prin țară, se ducă ajutoriu grabnic bisericilor și astfel însuși cu mâna să se lege ranele, de cari sângerău. Iar ca un ton dureros, ce suna din toate hotărârile și rugările acestui prim Sinod, auzim plângerea fiicei pentru pierderea mamei: *Maiică metropolie! unde ești? unde ești?* — Între multe alte rugări ale acestui Sinod este și rugarea maiestatică pentru ajutoriu la înființarea Consistoriului diecesan și a Seminariului, la dotarea preoției și a personalului bisericesc, la înființarea și susținerea școalelor și în fine alegerea unei epitropii din preoți și mireni, carea se administreze modesta avere a episcopiei, carea nu avea fără o singură casă: și reședință episcopescă, și cancelarie și arhiv, și seminariu, și capelă, și de toate cele trebuincioase, până când în fine, în urma unei colecte în diecesă se putu cumpăra și o a doaua casă.

Într'aceea neobositul arhiepiscop lucră pe toate terenele pentru întărirea și consolidarea din lăuntru a biserică prin luminarea tinerimei și a poporului. După energice lupte de apărare față cu o altă biserică și cu guvernul absolutistic de pe atunci, apărându-se contra unui membru al aceluia chiar la tronul împăresc pentru vătămările făcute biserică noastre, înființă în timpurile aceste grele o tipografie diecesană, tipări într'însa mulțime de cărți și înzestră cu ele bisericile și școalele noastre, cari până atunci spre marea lor daună și materială și morală erau silite a se necăji cu nisce biete hârtii scrise

cu mâna ori a procura cu mari ostenele și spese câte o cârtică de pe la tipografi străine.

La anul 1850 episcopul Andreiu petrecu în afaceri bisericesci mult timp la Viena; la 1851 întâmpină pe Majestatea Sa în Bucovina la Cernăuți; la 1854 perzând prin moarte pre iubitul său protosincol și seretariu Dr. Gregoriu Pantasi, înființă pe numele aceluia o fundațiune, carea se crească neatinsă 100 de ani, iar după aceea interesele ei să servească la dotarea preoției. La 1858 esopera dela monarchul darul de 1000 galbini la zidirea bisericeii catedrale și întreprinse tot spre acest scop o îndelungată și grea călătorie prin Ungaria proprie și părțile ei Bănat și Sirmiu, apoi la Viena și până la Triest.

Întru toate aceste ostenele și lupte însă vrednicul arhipăstoriu nu slăbi, ci precum oarecând David, își zise: „Nu voi da somn ochilor mei, nici genelor mele dormitare, până când voi afla locul lui Dumnezeu, locașul Dumnezeului lui Iacob“ (Psalm 131 v. 4 și 5), și continuă opera cea mare întru restaurarea vechei noastre metropolii. Prin nenumărate acte, memorii, petițiuni, reprezentațiuni, deputațiuni la guvern și la însuși Monarbul, prin un al doilea memorabil Sinod dela 1860 înnoie stăruințele anterioare, dovedii din canoane și istorie dreptul cel vechiu și nealterabil al bisericeii noastre, de a avea metropolia sa proprie, carea o a avut dela început și carea în urma uneltirilor lui Atanasie a fost suprimată prin măsuri politice, carea însă trebuie să se restaureze și să funcționeze regulat ca și înainte de suprimarea ei.

Un alt act însemnat, de care se ocupă neobositul bărbat tot pe timpul acesta, a fost înființarea „Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român“. Conferințele dela 1859 și 1860 ale inteligenței noastre, recunoscând și apretând vederile lui superioare, energia cea rară și autoritatea neconstantabilă, de carea se bucura în cercurile mai înalte, pre densusul și rugară a se întrepune la guvern pentru concesiunea înființării unei atari societăți literare și culturale. Și când în fine înființarea a fost conceasă, statutele aprobate, și episcopul cu fața veselă puse pe masa constituantei actele relative la cauză, adunarea cu însuflețire și alege primul său președinte, și la primele două perioade se repeți acest onorific vot de încredere. Asociațiunea se presentă lumii ca cea dintâiu societate culturală română, carea ca o mamă duioasă cuprinde la sinul său pe toți fiii poporului nostru fără deosebire; și chipul cel măreț al metropolitului Andreiu, care stă și astăzi cel dintâiu între președinții posteriori ai Asociațiunii, va vesti posterității încă și după veacuri de venerațiunea, ce deapurarea o nutrește bunul nostru popor cătră luminătorii, binefăcătorii și părinții sei. Da Andreiu, întemeiatoriule și prim președinte al Asociațiunii noastre, fie în veci pomenirea Ta!

Dela ostenelele pe terenul cultural vedem pre neobositul bărbat trecând în arena luptelor politice și naționale ale poporului nostru. La anul 1861 îl aflăm împreună cu mai mulți alți bărbați ai noștri la conferența regnicolară din Alba-Iulia; la 1862 în fruntea unei mari deputațiuni la tronul împărătesc în cauza restaurării metropoliei; la 1863 președinte al congresului național din Sibiu și conducătoriu la Viena al deputațiunii acelu congres; apoi la anii 1863—1865 regalist și deputat al Seliștei la dijelele transilvane din Sibiu și Cluj, apoi la senatul imperial din Viena și la sinodul episcopesc din Carloviț; pretutindeni reprezentând cu seriozitate și demnitate interesele bisericesci și națiunii noastre.

Neperzând însă din vedere nici pe un moment cauza restaurării vechei noastre metropolii, episcopul Andreiu, pe lângă toate greutățile timpului, pe lângă toate sarcinile oficiului, continuă paș de paș nisuințele cele preadrede ale bisericeii noastre, și din sinodul dela 1864, acum al trileia sinod în aceasta cauză, substernă o noaună petițiune maiestatică „pentru stergerea lacrimilor, care credincioșii bisericeii greco-orientale de multe decenii le varsă înaintea tronului“.

Aceasta petițiune sinodală a fost în fine cea din urmă „strigare dintru adâncuri“ a bisericeii după vechea sa metropolie, căci iată ziua de 12/24 Decembre 1864, ajunul după calendarul nou al prasnichului Nascerei Domnului, ne aduce „vestea cea minunată a renascerei metropoliei noastre“; când prin p. înalta rezoluțiune din această zi numărăsele noastre rugări se încuviințară, vechei noastre metropolii i se recunoscă legalitatea și existența, episcopiei noastre transilvane i se redete rangul și titlul de arhiepiscopie, iar vrednicului episcop Andreiu i se dete titlul de arhiepiscop al Transilvaniei și metropolit al Românilor greco-orientali din Transilvania și Ungaria, și cu aceasta totdeodată se întări și sigilă autonomia, independența și egala îndreptățire a bisericeii noastre cu celelalte biserici din patrie.

Fericitului Andreiu, după Dumnezeu restauratoriu al vechei noastre metropolii, și după 164 ani întâiu chemat a purta mitra metropolitană, iară și iară să-i zicem: *În veci pomenirea lui!*

La 1865 începură a se schimba referințele politice ale monarchiei noastre, și noul arhiepiscop, probat și ca bărbat de stat, se află îndemnat a face în acel an două călătorii la Viena și una la Carloviț în afaceri bisericesci, apoi la dieta transilvană din Cluj, și în toate aceste misiuni dovedii o superioritate de spirit și o nobilitate de inimă, carea și astăzi la 25 ani după moarte ne face a-l admira ca pre un om providențial al bisericeii noastre, al poporului nostru.

După atâtea ostenele distinsul bărbat mai participă la 1867 și la dieta din Pesta, la actul în-

coronării, și avu mângâierea, ca la dieta din 1868 să ajungă a vedea înarticalată în legile țerei metropolia noastră, ca autonomă și coordonată cu cea sârbească, și pronunțată convocarea ambelor metropolii pentru organizarea lor pe hasa egalei îndreptățiri.

Acesta a fost ultimul pas, ce făcu metropolitul Andreiu pe terenul public, pentru că sănătatea și puterile fizice, cari păreau neatacabile, începură a-i se debilita puțin și a-i aduce aminte de cuvântul scripturei: „*Așa zice Domnul: Tocmesce casa ta*”.

În sensul articolului de lege IX: metropolitul Andreiu convocă, dar încă în acel an primul congres național-bisericesc al provinciei noastre metropolitane, și adeseori înecat în lacrimi îl deschise cu cuvintele: „*Înoesce-te, înoesce-te noule Ierusalime, căci ți-a venit ție iarăși lumina, și mărirea Domnului preste tine a răsărit. Această casă Tatăl o a zidit, o această casă Fiul o a întărit, această casă Duhul sânt o a înorit*”. Cu cea mai mare linise, ca o bună-vestire din altă lume, asculta congresul cuvintele venerabilului arhipăstoriu, carele dând apoi seamă de luptele sale de aproape două decenii pentru restaurarea vechei noastre metropolii, depuse totdeodată, ca o cunună de învingere, competența administrativă și legislativă a bisericei în mâinile congresului, și totodată îl făcu reponsabil pentru soarta ulterioară a bisericei. Cu însuflețire neasemănată, mulți cu ochii în lacrimi, aclamară pre victoriosul luptătoriu, și vrednice sunt cuvintele, cu cari se adresă primul congres, să le întipărim și noi, creștini iubiți, adânc și inimile noastre!

La primul acesta congres, s'a propus, pertractat și statorit Statutul organic, legea fundamentală a organizării noastre bisericesci, care la 28 Maiu 1869 obțină p. f. aprobare și cu această se încorona zidirea cea mare marelui nostru Andreiu.

La anul 1870 convocă apoi și al doilea congres, unde se publică p. f. întărire a Statutului organic și se puseră în lucrare dispozițiile aceluia, publicându-se și testamentul fericitului și vrednicului de pomenire Emanuil Gozdu.

Durere, congresul acesta a fost cel din urmă convocat și condus de metropolitul Andreiu!

Adevărat, că la 1871 a mai condus o conferință națională în Sibiu, dar aceea, pe lângă toate silințele lui a rămas fără succesul dorit.

Într'aceea boala de inimă, ce-l cuprinsese, îl slăbise și-l îmbetrânise preste măsură, și după cuvântul scripturei se făcuse cătră sară și se pleca ziua; în spiritul lui era viu și deștept.

Bolind pre picioare, ba chiar căzut la pat, lucra necontentit la ale oficiului seu, și mai mult bolnav decât sănătos, tipări la 1871 Enchiridiul de canoane și Studiul pastoral, ultimele scrieri ale neobositului hărbat. Dar la frumoasă sârbare a ju-

bileului de 25 ani ai episcopiei nu mai putu participa, ci îocungiurat de cei mai de aproape ai sei, pe cari încă și de pe patul morții, cu ochii închiși de cătră cele pământesci, i-i îndamna la pace, iubire și bună înțelegere, la 16 Iunie 1873, la 6 oare sară, în anul 65 al vieții și 27 al păstoriei, își dăde sufletul la D-zu.

Ca un fulger sbură pre-a trista veste pâuă la marginile extreme ale metropoliei noastre, și fiii ei alergară în număr ne mai pomenit, pentru a-l plânga și a-l însoțit la Rășinariu, unde lângă biserica cea mare însuși și-a fost ales locul de odichnă.

V'am obosit, iubiților creștini poate și prea mult cu acest cuvânt, dar mi-am ținut de datorință, a vă revoca în memorie și la 25 de ani după moartea lui icoana preaiubitului și marelui nostru Andreiu.

Permiteți-mi, ca faptele lui cele mări, căci cele mai mici sunt nenumărate, să le cuprind pe scurt în următoarele:

Episcopul Andreiu, chiar și în timpurile cele mai grele, a susținut în popor neclătită credința tradițională cătră Tron, patrie și biserică.

El a înființat dintr'al seu Tipografia arhidiecesană, o a înzestrat cu toate cele de lipsă, și apoi cu zestrea ei o a donat pentru totdeauna arhidiecesei.

A regulat, promovat și înălțat cauza școlară; a fost un factor puternic, prin cuvânt și prin faptă, la înființarea gimnasilor noastre din Brașov și Brad precum și a școalelor noastre elementare, cari din mici începuturi au crescut sub arhipăstoria lui până la numărul de 600.

A cumpărat dintr'al seu edificiul seminarului arhidiecesan pedagogic-teologic; a înmulțit pe rând cursurile aceluia dela șase luni la un an, apoi la doi și la trei ani; a înmulțit numărul profesorilor, ba a crescut anume tineri spre acest scop; în fine a esoparat dela stat considerabile salarii și ajutoare.

El, care la venirea sa aici de abia afla loc, unde să-și plece capul, acuiră, parte dintr'al seu, parte prin colecte dela popor, reședință episcopescă, mai târziu arhiepiscopescă, una din cele mai frumoase și mai bine înzstrate, și încă zece alte case și realități în Sibiu.

A mijlocit din visteria statului o dotațiune pentru preoțimea arhidiecesană, — dotațiune, carea și după moartea lui se mai continua nempuținată și neschimbată preste zece ani.

El a înființat o mulțime de fonduri și fundațiuni, ba aproape toate, care le posedă arhidieceasa, și anume: fundațiunea „Francisc Iosif” pentru școlarii sâraci, fundațiunea „Pantasi” pentru dotațiunea preoțimei, apoi fondul arhiepiscopiei, fondul seminarial, fondul bisericei catedrale, al preoțimei arhidiecesane, al bisericilor sârace, al învățătorilor sâraci, al personalului catedralei, al personalului cancelarial, al sinodului, al congresului și multe altele, pentru cari

nu ajunge acum timpul a grăi și cari pe lângă buna lui administrare au ajuns la sume considerabile.

Una însă din aceste fundațiuni nu putem, nu ne este citat a o trece în tăcere, cum adică marele bărbat, simțind apropierea sfârșitului său, își asigură viata cu 100.000 fl., din care apoi lăsa prin testament câte 25.000 fl., pe seama a două eparhii, ce se vor înființa, și tot atâta pentru fundațiunea *Pintasi* și pentru fundațiunea bisericilor, astăzi numită „*Fundațiunea Saguna*“, din carea se dau pe fie care an câteva mii floreni pentru bisericile și școlile din arhidieceasă.

Multe deci, ba aproape nenumărate sunt faptele cele mari și meritele bărbatului celui trimis de Dumnezeu în fruntea bisericii noastre strămoșești; dar coroana tuturor aceloră este și rămâne restaurarea vechiei noastre metropolii cu episcopiiile ei, cele de acum și cele ce au să urmeze; căci până aci fiii bisericii noastre erau aproape ca oile cele rătăcite și împrășchiate, fără păstoriu.

Atât despre cele bisericesti, școlare și fundamentale. Mână în mână cu acestea însă merg și meritele lui culturale: scrierea și tipărirea de cărți folositoare precum e: Istoria bisericească, Dreptul canonic, Enchiridion de canoane, Studiul pastoral și mulțime de altele, și ca un izvor de cultură, vrând Dumnezeu pe seculi, înființa cu concursul inteligenței noastre „*Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român*“.

În fine meritele ca om politic și bărbat de stat au fost recunoscute de noi și de străini, ba chiar de p. în. tron, și distincțiile cele multe: ordul leopoldin, boronatul și titlul de consiliariu intim de stat, coroana de fer, crucea ordului leopoldin, membru al senatului imperial, al casei magnaților ș. a. ș. a. aici în adevăr nu au fost aramă sunătoare și chimval răsunătoriu, ci onoruri binemeritate.

Aceasta este, iubitorilor, pe scurt viața Metropolitului *Andrei*, o viață carea numai după moarte o am putut cunoaște și judeca pe deplin; căci până când e omul în viață, atâtea feluri de oameni îl încunjură, atâtea voci, și favorabile și nefavorabile, se aud despre dânsul, atâtea invidie și ură, atâtea calumnii și interese josnice se luptă contra activității și autorității lui, încât este greu a deosebi adevărul de neadevăr. Iar după moarte când nu mai sunt nici lăudători, nici defăimători, rămân numai faptele, și ale unora și ale altora; acum le puni în cumpănă și le cântărești, acum vorbesc ele singure de sine.

Faptele metropolitului *Andrei* ne atestază, că el a fost un om mare, o minte luminată, o inimă nobilă, un binevoitoriu, binefacătoriu și părinte al bisericii noastre, al poporului nostru. De aceea, privind asupra vieții sale, pe când aceea se pleca ușor spre apus, zicea cătră cei mai de aproape ai săi: Fătul meu „numai când vă veți întoarce dela groapa mea, veți cunoaște pe cine ați perdut“! De

aceea și cuvântul lui cel din urmă a fost: „*Cu mine e gata; fiiți pe pace! nu vă certăți; nu vă sfădiți*“. Cu alte cuvinte, cuvintele Domnului și Mântuitorului nostru Isus Cristos: „*Poruncă noaună dau voaună, ca să vă iubiți unul pre altul; precum eu v'am iubit pre voi, așa și voi să vă iubiți unul pre altul*“. Fie, iubitorilor, că aceste dumnezeesti cuvinte ale Mântuitorului lumii, exprimate de unul din credincioșii păstori ai turmei lui Cristos să se înrădăcineze, să crească și să rodască în inimile noastre!

Iar Tu, Prea'ndurate, carele intru bunătața Ta cea negrăită Ți-ai adus aminte de noi, cei ce am purtat sarcinile a multe veacuri și ne-ai trimis pre bărbatul ac-sta ca pre un alt Moise, ca să ne scoată din Egipt, din casa robiei, să ne treacă cu urme neudate prin Marea roșie, să ne aducă diu muntele Sinaiu legea Ta cea sântă și așezămintele cele vecinice și nestrămutate, pe cari Fiul Țeu, Domnul și Mântuitorul nostru Isus Cristos, a zidit, biserica sa, și carele din risipirea prin multe neamuri ne-ai adunat sub toiagul unui păstoriu credincios până la moarte: — odihnesce sufletul robului Țeu, Arhiepiscopului și Metropolitului *Andrei* intru fericirea Ta cea vecinică și netrecătoare. Iar pre noi, Preabunule, ne măugăe și ne întărește, ca nu numai cu cuvântul să lăudăm, ci și cu fapta să urmărim săvârșirea credinței și mărima faptelor iubitorului și fericitorului arhipăstoriu, pre carele Tu i-ai trimis să adune și să pască turma Ta, ca să fie o turmă și un păstoriu, și noi toți să te iubim pre Tine și unul pre altul, precum Cristos ne-a iubit pre noi! Amin.

Întru amintirea Marelui Andreiu

Din toate părțile diecesei noastre ne vin raporturi despre serbările, ce au avut loc Dumineca trecută din incidentul aniversării a 25 a morții Marelui Arhiepiscop și Metropolit *Andrei* Baron de *Saguna*. Pretutindenea s'a ținut părăstasul împreunat cu o predică despre viața și activitatea acestui mare barbat al neamului și bisericii noastre în prezența multor credincioși. S'au arborat steaguri negre, s'au împărțit pomeni, s'au săvârșit acte, ce au rēdicat nimbul serbătorii. Aici în Caransebeș, centrul diecesei, după sânta liturgie, pontificată de P. O. D. Protopop *Andrei* Ghidiu, asistat de patru preoți și un diacon, s'a săvârșit cu mare pompă un parastas solemn în fața unui public numeros. P. O. D. Protopresbiter într'un lung și frumos cuvânt paneneric a espus viața și faptele Marelui Arhipăstoriu.

În aceeași zi după amezai, la oarele cincii, s'a început ședința festivă anunțată în numărul trecut al acestei foi.

La această ședință festivă, ce a decurs cât se poate de solemn, au participat un distins public din Caransebeș. În cuvântarea sa, Dl Profesor de teologie *Gherasim Sērb* a făcut o nimerită caracteristică a vieții și activității

ții lui Șaguna; celelalte puncte din programa s'au executat cu esactitate. Observăm numai, ca sale mare a Comunității de avere de astă dată a fost prea mică pentru publicul, ce ar fi voit să participe la ședința societății „Ioan Popasu”.

* * *

Despre festivitățile din Sibiiu cetim în Tel. Rom.:

Șirul festivităților sârbate în Sibiiu în memoria fericitului arhieru s'au început cu parastasul, ținut în biserica din Sibiiu cetate Duminecă, după terminarea stei liturgii. Parastasul s'a început la oarele 11 fiind de față un public ales din toate părțile patriei dela Brașov până la Vêrsșet.

La parastas a pontificiat Escelenția Sa Înalt Preasfințitul D-n Arhiepiscop și Metropolit *Miron Romanul*, asistat de protopresbiterii *Ioan Papiu*, *Zaharie Boiu*, *Moise Lazar*, *Nicolau Ivan*, *Dr. Remus Rașca*, *Ioan Ghibu*, și ca diaconi au funcționat *Ioan Popovici* și *Demetriu Câmpean*. Cântările le-a executat până la condac reuniunea română de musisă din Sibiiu sub conducerea măestrului G. Dima, cu un succes, care a încântat pe toți asistenții și a pus în umire mai ales pe străinii din depărtare, cari n'au avut ocaziune a auzi până acuma excelenta noastră reuniune.

Dela condac până la sfârșit a reprodus cântările corul funebral seminarial sub conducerea profesorului *Demetriu Cunțan*. Aceste asemenea s'au cântat corect și frumos.

Predica ocașională potrivită a ținut-o parohul locului protopresbiterul *Ioan Papiu*, schițând în trăsuri generale meritele bărbatului, a cărui amintire se serbează.

Parastasul s'a terminat după oarele 12.

Duminecă sara tinerimea dela seminariul nostru arhidiecesan a sârbat în mod vrednic de laudă, memoria arhipăstoriului *Andrei*u baron de Șaguna, prin arangiarea unei ședințe festive.

La această sârbare a luat parte inteligența română din Sibiiu, apoi un număr mare de străini, veniți partea cea mare pentru a asista la sârbările arangiate. Publicul român prin presentarea sa în număr așa de frumos a dat dovada, că este pătruns de însemnătatea sârbării, revocându-și în memorie mărețele fapte ale neuitatului arhieru.

Ședința festivă s'a început la oarele 8 seara. S'a cântat două cântări; „Rugăciune”, compoziție de D. Cunțan și „Psalmul CXXXIII”, de Mandyczewski executate ambele de corul seminarial.

Încât privește executarea corectă a acestor două cântări, e destul dacă voui aminti, că s'a executat sub conducerea distinsului nostru profesor *Georgiu Dima*, carele este cunoscut pe deplin nu numai publicului nostru român, dar și la străini, ca mare maiestru în arta musicală, atât din compozițiile sale, cât și ca conducătoriu de coruri.

Punctul de culminațiune a ședinței festive, l-a format fără îndoială — „Discursul comemorativ” asupra vieții și activității arhiepiscopului *Andrei*u de dl *Lazar Tritean*, cleric în cursul al III. Dl Tritean.

* * *

Despre actul festiv, aranjat în sala cea mare dela „Gesellschaftshaus”, vom raporta în Nrul viitoriu.

* * *

Cea mai impunătoare sârbare în amintirea Marelui Șaguna a fost părăstasul din Reșinariu la mormântul fericitului metropolit.

Au fost de față la această sârbare întreg episcopatul nostru, apoi preoți învățatori și mireni din întreaga metropolie, parte mare ca reprezentanți a diferitelor instituțiuni românesce. Serviciul divin a fost celebrat de I. P. S. S. D. arhiepiscop și metropolit *Miron Romanul* și de PP. SS. LL. Episcopii *Ioan Meșian* și *Nicolae Popea*, asistați de mai mulți dignitari bisericesci.

Vom reveni.

Predici alese

Predică pentru Dumineca VII. după Rusalii

De Prof. Dr. Teodor Tarnavschii

(Fine)

După intrarea cea mare, fiind acuma s. daruri pe s. masă, ar fi să urmeze sântirea lor. Fiind însă lucrarea aceasta sufletul liturgiei, caută servii altarului întâiu a se pregăti înșiși cât și pre poporul de față la aceasta prea sântă lucrare prin rugăciuni corespunzătoare. De aceea zice preotul acuma ectenia: „Să plinim rugăciunile noastre Domnului...” îndemnând pre cei de față la rugă mai întâiu „pentru cinstitele daruri ce sunt puse înainte” ca ele prin venirea Duhului sânt să ieie sântire, apoi „pentru s. biserica aceasta și pentru cei-ce cu credință, cu cucernicie și cu frica lui D-zeu întră întrinsa” și pentru mântuirea noastră „de tot necazul, urgia, primejdia și nevoia”. Deci zice preotul a treia rugăciune a credincioșilor, în care se roagă, ca Domnul să-l învrednicească a-i aduce daruri și jertfe duhovnicesci și a afla har înaintea Lui, ca jertfa să fie bine primită și duhul cel bun al darului lui D-zeu să se pogoare peste el, peste darurile de față și peste tot poporul, și apoi urmează ectenia, rugând pre Domnul să ni dea a petrece „ziua toată deseversit, sântă, cu pace și fără păcate”; să ni dăruiască „ânger de pace, credincios, îndreptătoriu”, adică carele ne îndreaptă la cele bune, ne învață cele drepte, „păzitoriu sufletelor și trupurilor noastre”. Apoi se roagă pentru milă și pentru ertarea păcatelor noastre, pentru cele bune și de folos sufletelor noastre și pentru pacea lumii, pentru petrecerea celei l'alte vremi a vieții noastre în pace și în pocăință și în

urmă pentru sfârșit creștinesc al vieții noastre și pentru răspuns bun la înfricoșatul județ al lui Cristos.

La fiecare din cererile aceste cântăreții răspund cu „Dă, Doamne“, rugând pre Domnul să împlinească cele ce-i propune preotul în ectenie. Ectenia: „Să plinim rugăciunile noastre Domnului . . .“ se încheie cu vosglasul: „Cu îndurările unuia născut Fiului tău, cu carele împreună bine ești cuvântat . . .“, cu care biserica ne învață, că noi să nu așteptăm nici când ceva dela Domnul în urma meritelor noastre proprii, fie aceste și cât de mari, ci să punem totdeauna nădejdea noastră numai în nespusa iubire de oameni și în îndurarea cea nemărginită a Mântuitorului nostru.

Fraților! când auziți cuvintele preotului: „Câți sunteți credincioși iară și iară cu pace Domnului se ne rugăm“, cu cari cuvinte se începe liturgia credincioșilor, dătoria voastră este a înălța în acest prea sânt timp inimile și gândurile voastre dela cele pământesci la cele ceresci, mulțămind împreună cu preotul din adâncul inimei Domnului, că v'a învrednicit a lua parte la servițul dumnezeesc cel mai sânt, la aducerea jertfei celei fără de sânge. Când auziți apoi imnul heruvimic, lăpațați dela voi toată grija cea lumească și împleți inima voastră numai cu cele ceresci, înălțați-vă până la cheruvimi măriți și împreună cu dâșii pre Domnul mării cu frică și cu cutremur. Iară dacă acest Domn al mării la vohodul cel mare vi se arată voaue în santele daruri sub chipul cel smerit al mielului, cădeți înaintea Lui și vă rugați din tot sufletul, ca să vă pomenească întru împărăția sa.

„Pomenesce-mă, Doamne, întru împărăția ta (Lea 23, 42)“. Cât de scurtă nu este rugăciunea aceasta și totuși cât de bineplăcută. Domnului atât de bineplăcută, că rostindu-o lotrul de pe cruce numai odată, Domnul chiar în aceeași zi l-a și luat cu sine în raiu. Lotrul a rostit-o numai odată, dară cu inimă plină de credință și sdrobire; și iacă, așa se cuvine se roștiți și voi rugăciunea aceasta. Aducându-vă aminte de păcatele voaste și căindu-vă cu adevărat de ele, să-l rugați pre Domnul cu inimă înfrântă ca în virtutea patimelor și a morții sale să vi le erte, învrednicindu-vă și pre voi de împărăția ceriurilor, de care a învrednicit pe lotrul de pe cruce și pre alți păcătoși, cari s'au căit cu adevărat. Amin.

Varietăți

Sciri personale. Prea Sântitul Domn Episcop diecesan *Nicolae Popea*, a sosit Joi sara dela Sibiu, unde a mers pentru de a participa la parastasul celebrat în Reșinariu pentru fericitul marele arhiepiscop și metropolit Andreiu Baron de Șaguna. Deasemenea și Prea Cuvioșia Sa Domnul archimandrit Filaret

Musta a sosit acasă alaltăeri Vineri sara trebuind Prea Cuvioșia Sa să rămână o zi în Arad la ședința delegațiunii congresuale în cauzele de despărțire ierarhică.

Esamenete dela institutul nostru teologic și pedagogic s'au ținut amăsorat programelor publicate. P. S. S. Domnul Episcop diecesan, *Nicolae Popea*, a condus o parte din aceste esamene de oare ce călătorise la Sibiu pentru a lua parte la festivitățile aranjate în memoria fericitului arhiepiscop și metropolit Andreiu. În absența Prea Sântiei Sale esamenetele au fost conduse de P. O. D. Protopresbiter Andreiu Ghidiu. — Anul școlariu 1897,8 se încheie astăzi, în 21 lea, cu rugăciunea de mulțămită. Esamenetele de calificățiune învățătorească se vor ține Joi, Vineri și Sâmbătă în 25—27 Iunie c.

Parastasul ținut în memoria Marelui Andreiu în comuna Iaz a fost un act ca și care arare-ori s'a putut vedea în comuna aceasta. Frumoasa biserică s'a dovedit de astă dată prea puțin spațioasă pentru de a cuprinde pe toți credincioșii sei, cari petrunși de marea însemnătate a zilei au alergat cu mic cu mare, ca să ridice rugăciunile lor către tronul ceresc pentru acel bărbat, carele o viață întregă a lucrat pentru ridicarea bisericii sale la gradul, în care se află de presinte. Predica rostită a fost ascultată cu mult interes și cu toți au fost pătrunși de neperitoarele merite ale acestui nemuritoriu Prelat. Ceea ce a ridicat și mai mult festivitatea zilei de Duminică, a fost împrejurarea, că cu aceasta ocaziune am ascultat pe Doamna Iuliana Constantin soția unui neguțătoriu de origine macedo-română din Hodmező-Vásárhely, carea la rugarea mai multora a avut bunavoința a lua parte activă la sevrișirea actului de pietate față de fericitul Șaguna, cântând priceasna „Spune-mi Doamne“ în mod artistic și cu o voce atât de frumoasă și plăcută, încât ar putea să fie jalusi chiar și cei mai buni artiști. Nededați a auzi o cântare atât de artist și frumos executată credincioșii asistenți au fost transportați pe un moment în altă lume la auzul sunetelor îngeresci ațintindu-și cu toții privirile către gentila artistă. — Pentru momentele de adevărată înălțare sufletească, ce ni-le-a procurat, primească stimata Doamnă respectuoasele mulțemiri a tutorora, cari au avut fericirea de a se indulci de prestațiunile artistice ale D-Sale. După liturgie cu toții s'au depărtat din biserică cu spiritul înălțat și cu inimă plină de recunoștință față de Marele Andreiu rugând pe atot Puternicul, ca să le dăruiască încă mulți bărbați, cari să lucre pentru prosperarea și înaintarea bisericii noastre. — *Iăzanul.*

Mulțămită publică. Poporațiunea gr. or. rom. din comuna Borlova, la îndemnul și propunerea Comitetului parohial a luat asuprași sarcina de a prevedea sf. biserică cu mobilarul recerut, adecă 2 tronuri, 2 străni, 47 jețuri bărbătesci și un orman pentru ornate, toate în preț de 500 fl. v. a. afară de materialul recerut, acoperind aceasta sumă considerabilă parte prin donare, parte prin colectare etc. va să zică din bani afară de casa sf. biserici. Acestui obligământ benevol au răspuns îndată bravii agronomii: Arsenie Danescu cu 50 fl. v. a. pentru facerea tronului episcopesc și Ioan Epuran iarăs cu 50 fl. pentru facerea tronului Maicei prea curate; restul au încurs dela creștinii din loc pe căile susnumite. Acest mobilar, lucrat masiv și foarte frumos, s'au sevăr-

șit prin Dl. Corneliu Jucu, măsariu în Lugoj, conform planului aprobat de Venerabilul Consistoriu diecesan, care lucrare merită toată lauda, făcându-i dinsului onoare. Asemenea jertfe foarte frumoase au arătat și vrednici agronomi: Zaharia Ienoșel, făcând o cruce din peatra de grănit, în preț de 70 fl. și asăzându-o în cimiteriul nou; eară Petru Mateșescu a donat sf. biserici un steag mare în preț de 150 fl. Acestea steag și cruce, fură sântite de bravul nostru paroh Eliseiu Drăgălina a doana zi de Rusali în prezența unui public numeros, sigilând actual sântirei prin o cuvântare pătrunzătoare. Pentru jertfele aduse de susnumiții pe altariul Dni, Comitetul parohial ține de datorință a aduce și pe aceasta cale a publicității profundă sa mălțemită, atât donătorilor de mai sus cât și întregului popor din loc pentru contribuirea benevolă. Rugăm pre bunul Dzeu să le dăruească sênătate și viață îndelungată, și dinariul lor jertfit să-l rêsplătească însutit! Pentru Comitetul parohial: *Eliseiu Drăgălina* paroch ort. rom., *Zaharia Ianoșel* președinte, *Ioan Rădoi* notariul comitetului.

Parastas Mercuri în 24 l. c. în ziua de „Nascerea Sf. Ioan Botezătorul” se va ținea parastas și sântirea monumentului fericitului General Traian Doda.

Monumentala biserică română gr. or. din Alibunariu, terminată ca edificiu încă în toamna anului trecut se decorează acum în intern și verosimil că la 15/27 August a. c. în ziua de Sântă-Marie-Mare se va și sânti. — Interesant e, că acest edificiu bisericesc, carele constă la 44.000 fl. s'a edificat după planurile și sub conducerea unui *arhitect român* (Adrian Diaconu din Bocșamontană), se zugrăvesce prin un *pictor român*, asemenea din Bocșamontană (Filip Mateiu), esecutându-se lucrările de *sculptură* la iconostas iarăși prin un *roman* (Nistor Busioc din Berliște). De aci se vede, că Romanii bănățeni posed deja reprezentanți probați în ale artelor plastice. Mai este de observat, că numita biserică se distinge nu numai prin soliditate și eleganța stilului, ci și deosebit prin o acustică admirabilă deja constatată ca specialitate a numitului d. arhitect. *Călătoriul.*

Bibliografie

Bibliografie. La Librăria diecesană se află Biografia Arhiepiscopului și Metropolitului Andreiu Baron de Șaguna, cu potret. Prețul 10 cr.

Căsătoria după legea civilă-ungară (Art. de lege XXXI din 1894) cu notițe din dreptul bisericesc rêsăritean de *Dr. Petru Ionescu*. Prețul 80 cr.

În proprietatea librăriei N. I. Ciuru, Brașov, din **Biblioteca Teatrală** au apărut până acum următoarele broșuri: Nr. 1. *Soare cu ploaie*, comedie într'un act, de Iosif Vulcan 20 cr. Nr. 2. *Idil la țară*, comedie într'un act, localisată de Maria Baiulescu, după Juin și și Flerx 20 cr. Nr. 3. *Biletul de tramvai*, comedie într'un

act de Gr. Mărunțeanu 15 cr. Nr. 4. *Un om buclucăș*, comedie într'un act, localisată de Maria Baiulescu, după M. Michel și Labiche 20 cr.

Concurs

Nr. 350 F. G. 1898.

În scopul conferirii de stipendii din „*Fundațiunea lui Gozsdu*” pe anul 1898/9 se escrie concurs pe lângă următoarele condițiuni:

1. Concurenții se documenteze cu documente originale sau autenticate de notariu public:

a) că sunt fi de cetățeni ungari și aparțin la biserica orientală română, spre care scop se recere estrasul din matriculă botezaților provăzut cu clausula parohului competent, că și de present aparțin la biserica greco-orientală română;

b) că studiează cu succes bun la vre-un institut public din patrie, spre care scop au să subștearnă studenții de la scoalele medii atestat despre anul scolastic 1897/8, iar cei de la facultăți și universități indice despre *toute cursurile* ascultate;

c) că nici averea proprie nici a părinților nu ajunge să acopere toate trebuințele pentru crescerea concurentului, spre care scop e a să produce atestatul diregătoriei publice competente;

2. Fie care concurent are să arete în petițiunea sa specialitatea, la care și locul unde voesce a continua studiile, precum și aceea, dacă are și alt stipendiu.

3. Cei-ce voiesc să studieze în străinătate au să arete necesitatea de a face studii în străinătate, ca în cazul de li se va vota stipendiul, să se poată îndată esopera concesiunea ministerială prescrisă.

4. Petițiunile instruate cu documentele necesare sunt a se adresa la *representanța fundațiunei lui Gozsdu* (Budapest VII. Király u. 13 sz.) până la 5 August a. c. n.

5. Totodată se provoacă toți stipendiștii actuali prin urmare și cei absolvați, cari cer ajutoare pentru depunerea riguroaselor și câștigarea gradului de doctor ca până la termenul susindicat și pe lângă observarea p. 2. din acest concurs să arete rezultatul studiilor din anul scolastic 1897/8, căci alt-cum li să va sista stipendiul respective nu vor căpeta ajutorul.

6. Petițiunile, cari nu sunt instruate cu documentele susamintite sau sosite după termenul scris, nu se vor lua în considerare.

7. În interesul expedării regulate, fie care concurent se indice în petițiune locul și poșta ultimă, unde este a i-se trimite rezoluțiunea reprezentanței.

Din ședința comitetului fundațiunei lui Gozsdu ținută în 11 Iunie, 1898. n. [27] 1—3

Comitetul